

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

منظر صوتی شهر
(تعاریف، مدل، نمونه آزمایشی)

مولفان:

شیرینا باج

احسان درویشگر

سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

۱۳۹۶

سرشناسه	: باج، شیما، ۱۳۶۵
عنوان و نام پدیدآور	: منظر صوتی شهر (تعاریف، مدل، نمونه آزمایشی) / مولفان شیما باج، احسان درستکار
مشخصات نشر	: تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	: ۹۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۶۰-۰۴۰-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۹۳]-۹۶
موضوع	: صداهای شهری City sounds
موضوع	: سر و صدای شهر City noise
شناسه روده	: درستکار، احسان، ۱۳۶۸
شناسه افز	: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی
رده‌بندی کتبه	: TD ۸۹۲/ب۲-۸ ۱۳۹۶
رده‌بندی دیوینی	: ۱۳۳
شماره کتابشناسی	: ۶۷۲۵۸

منظر صوتی شهر (تعاریف مدل، نمونه آزمایشی)

مولفان: شیما باج - احسان درستکار

ناشر: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۶۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۶۰-۰۴۰-۸

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا بخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سازمان انتشارات

نشانی سازمان انتشارات: تهران - خیابان انقلاب اسلامی - خیابان فخررازی - خیابان شهدای ژاندارمری - پلاک ۷۲. تلفن: ۶۶۹۵۲۹۲۸
مرکز پخش:

خیابان انقلاب - بین فلسطین و چهارراه ولیعصر - جنب مؤسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران - تلفن: ۶-۶۶۴۸۷۶۲۵
پایگاه اطلاع‌رسانی: www.isba.ir پست الکترونیکی: info@isba.ir فروشگاه اینترنتی: www.Jdbookfair.com

فهرست

عنوان

صفحه

۵	یادداشت دکتر امینزاده
۷	یادداشت دکتر زاده
۹	بیشگفتار
۱۱	مقدمه
۱۳	فصل اول: تعاریف، مفاهیم و عبارات
۱۳	۱-۱- مقدمه
۱۴	۲-۱- تعاریف و مفاهیم پایه
۱۴	۱-۲-۱- تعریف صدا
۱۵	۲-۲-۱- شدت صوت
۱۶	۳-۲-۱- منابع صوتی
۱۷	۴-۲-۱- ادراک شنیداری
۱۹	۵-۲-۱- تعریف کیفیت صدا
۲۰	۶-۲-۱- تعریف نوفه (سروصدا)
۲۲	۷-۲-۱- تعریف منظر
۲۲	۸-۲-۱- تعریف منظر صوتی
۲۷	۳-۱- پیدایش، زمینه‌ها، سیر تحول تاریخی نظریات مرتبط
۲۸	۱-۳-۱- دوره اول: بنیان‌های پیش از شافر
۳۱	۲-۳-۱- دوره دوم: شافر، تراکس، پروژه جهانی منظر صوتی
۳۲	۳-۳-۱- دوره سوم: از روستانشینی تا شهرنشینی
۳۴	۴-۱- رویکردها و نظریات
۳۵	۱-۴-۱- دیدگاه منظر صوتی
۳۶	۲-۴-۱- تحلیل صوت شهری
۳۸	۳-۴-۱- مدل ارتباطی
۴۰	۴-۴-۱- ترجیحات صوتی
۴۳	۵-۴-۱- سنجش و طبقه‌بندی فضای بی‌صدا

- ۴۵-۱-۵- دیدگاه نظریه پردازان مختلف در زمینه ارزیابی منظر صوتی ۴۵
- ۴۵-۱-۵-۱- مدل ارزیابی منظر صوتی می ژانگ و جیان کانگ ۴۵
- ۴۸-۱-۵-۲- مدل ارزیابی منظر صوتی گیدلوف و اورستروم ۴۸
- ۴۹-۱-۵-۳- مدل برتری پیر هدفورس ۴۹
- ۵۳-۱-۵-۴- تکنیک اکولوژیکیشن: (ادراک حسی حاصل از فضای شنیداری) ۵۳
- ۵۴-۱-۵-۵- برنامه ریزی منظر صوتی مطابق با روش یان مک هارگ ۵۴
- ۵۷-۱-۵-۶- مناظر صوتی و نظریه داده بنیاد ۵۷
- ۶۰-۱-۶- تجارت جهانی ۶۰
- ۶۰-۱-۶-۱- نمونه‌ای از کشورهای اروپایی ۶۰
- ۶۰-۱-۶-۱-۱- ارزیابی منظر صوتی در شهر آنتورپ بلژیک ۶۰
- ۶۴-۱-۶-۱-۲- ۸ سند راهنمای صداهای محیطی و مناطق آرام ۶۴
- ۶۵-۱-۶-۱-۳- اقدامات COST بر روی منظرهای صوتی ۶۵
- ۶۶-۱-۶-۱-۴- نمونه‌ای از کشورهای آمریکایی ۶۶
- ۶۶-۱-۶-۱-۱- منظر صوتی در اراضی عمومی در آمریکا ۶۶
- ۶۷-۱-۶-۱-۳- شناسایی همگانی (CNH-RCN) ۶۷
- ۷۰-۱-۶-۱-۷- جمع‌بندی فصل اول ۷۰
- فصل دوم: تشخیص منظر صوتی - با نمونه آزمایشی ۷۱
- ۷۱-۱-۲- مقدمه ۷۱
- ۷۲-۱-۲-۲- تشخیص و تحلیل منظر صوتی ۷۲
- ۷۲-۱-۲-۲-۱- فرآیند تحلیل داده‌ها با نرم افزار Nvivo ۷۲
- ۷۲-۱-۲-۲-۱-۱- گام اول: مرحله کدگذاری و تفسیر مستمر مفاهیم ۷۲
- ۷۵-۱-۲-۲-۲- گام دوم: کشف روابط موجز میان مقولات ۷۵
- ۷۶-۱-۲-۲-۳- گام سوم: جمع‌بندی و خلاصه بردن مباحثها ۷۶
- ۷۸-۱-۲-۲-۴- گام چهارم: شکستن کدها و شناسایی محورها ۷۸
- ۷۹-۱-۲-۲-۵- گام پنجم: بازارریشایی داده‌ها درون نظریه‌های پدیدارشنونده ۷۹
- ۸۰-۱-۲-۲-۲- تحلیل قضاوت‌ها در مورد مناظر صوتی مورد توجه در گرفته شده در محدوده مطالعاتی ۸۰
- ۸۵-۱-۲-۲-۳- جمع‌بندی فرآیند تحلیل ۸۵
- ۹۰-۱-۲-۲-۴- نتیجه‌گیری و ارائه راهکارهای تشخیص منظر صوتی ۹۰
- ۹۰-۱-۲-۲-۵- تولید نقشه سونوتوپ با نمونه آزمایشی ۹۰
- ۹۴-۱-۲-۲-۵-۱- نتیجه‌گیری نمونه آزمایشی ۹۴
- ۹۴-۱-۲-۲-۵-۲- ارائه راهکارهای نمونه آزمایشی ۹۴
- ۹۷-۱-۲-۲-۵-۳- منابع ۹۷

یادداشت دکتر امین‌زاده

«منظر صوتی» در حوزه‌های دانش گوناگون تعابیر بعضاً متفاوتی دارد. در موسیقی به قطعه‌ای اطلاق می‌گردد که خود ترکیبی از اصوات موسیقایی است. در اکولوژی به آوایی از طبیعت بکر شامل صدای جانوران، باد، باران و ... که در محیط‌های طبیعی جریان دارد اطلاق می‌گردد. برای برنامه‌ریزان منظر صدای با سر و صدا و آلودگی‌های صوتی همراه است و تلقی طراحان محیط و منظر شهری مجموعه‌اصواتی است که بازگوکننده زندگی شهر در بستر طبیعی آن است. منظر صوتی با تاثیرات احساسی که ایجاد می‌کنند سبب می‌شوند تا درک ما از محیط شهری «مطلوب» یا «نامطلوب» باشد. با این حال به‌صورت کم‌تر در برنامه‌ریزی و طراحی شهری مورد توجه قرار می‌گیرد و عمده مطلوبیت‌های حاصل‌شده از قبیل خوانایی، زیبایی و اصالت با ابعاد بصری محیط مورد قضاوت و ارزیابی قرار می‌گیرد. در حالی که برای ایجاد یک محیط شهری مطلوب نیازمند ترکیب اصوات لذت‌بخشی، آرامش‌بخش و هیجان‌دهنده از محیط طبیعی و محیط اجتماعی هستیم. این کتاب تلاشی است در جهت معرفی به‌کارهای متفاوت منظر صوتی و تاثیرات آن در درک محیط و کاربرد آن در طراحی مناظر شهری که می‌تواند راه‌گشا برای مطالعات آتی این حوزه از منظرسازی باشد. این کتاب می‌تواند منبع مفیدی برای طراحان محیط شهر، برنامه‌ریزان طراحان شهر، معماران منظر و همه‌انتهایی باشد که به منظر صوتی شهرشان اهمیت می‌دهند.

دکتر بهناز امین‌زاده

استاد دانشکده شهرسازی

دانشگاه تهران

یادداشت دکتر نقی زاده

تعبیر "منظر صوتی" ظاهراً تعبیری نامأنوس است که جمع بین موضوعات مربوط به دو حس انسان یعنی شنوایی (صوت) و بینایی (منظر) است. به همین جهت شاید عده‌ای آن را نپذیرند یا حتی آن را اصطلاحی تأسیسی و ذوقی تلقی کنند. گذشته از آنچه که در متن کتاب آمده و به سابقه موضوع و این اصطلاح و کاربرد آن در زندگی شهری می‌پردازد، نکته قابل تأمل دیگری نیز وجود دارد؛ و آن همکاری حواس است که در روان‌شناسی کاربرد دارد. این همکاری که در واقع با تجربه‌های انسان ارتباط دارد، نوعی بنیادین است که کاربرد اصطلاح "منظر صوتی" را توجیه می‌کند. امروزه اگر کسی بخواهد سخن شنوایی خویش را کاملاً تعطیل کند و در شهر قدم بزند یا مشاهده بسیاری از موضوعات مثل تجمعی، تومبیل‌ها، پرواز هواپیما، حرکت قطار، بازی کودکان، حرکت شاخ و برگ درختان، ریزش آب، حالت و نحوه نفر در صحبت با هم و بسیاری از موضوعات دیگر می‌تواند اصوات این مناظر را حدس بزند. در این سخن خویش آنها را تجزیه و تحلیل کند. کتاب حاضر که به همت جناب آقای مهندس ماسک و سرکار خانم مهندس باج تدوین شده است اطلاعات ذقیقتی را در باره منظر صوتی و کاربرد آن در اختیار قرار می‌دهد که می‌تواند برای همه دست‌اندرکاران مسایل شهری مفید و قابل استفاده باشد.

دکتر محمد نقی زاده

ارشد دانش‌نده هنر و معماری

دانشگاه ارسن، تحقیقات تهران

پیشگفتار

در تهیه و جمع‌آوری این کتاب از منابع و مأخذ مختلفی استفاده شده است که حتی‌الامکان سعی شد تا از منابع بروز و معتبر استفاده گردد. از طرفی در این کتاب به صورت اختصاصی به یک نمونه آزمایشی پرداخته شده است و مطالب ارائه شده در این کتاب بر روی نمونه فوق پیاده‌سازی شده است، تا دستک بهتر و اجرایی بودن مطالب ارائه شده در این کتاب مورد آزمایش و امتحان قرار بگیرد. این کتاب سعی دارد تا به مقوله رفاه و ارتقاء کیفیت فضاهای شهری و کاربران از این فضاها بپردازد و بتواند این مقوله را به صورت مشخص دنبال و به مواردی همچون صدا که در فضای شهری نقش مهمی دارد اشاره کند. این کتاب بر ابتدایک چارچوب مشخص را تعیین و دنبال می‌کند که از تعاریف و مفاهیم پایه و اساسی شروع شد و با ارائه تجارب و مدل‌های این حوزه ادامه پیدا خواهد کرد و در پایان با آزمایش یک نمونه شهری تهران در یک فرآیند کاملاً علمی پایان می‌یابد. امید است که کتاب فوق راه‌گشا در هر چه به سائقین فضاهای شهری در ایران گردد. جا دارد که از تمامی اساتید و دوستانی که ما را در جمع‌آوری این کتاب هدایت کرده‌اند تشکر و قدردانی کنیم.

مقدمه

در ارتقاء یا تنزل کیفیت زندگی شهری در مقیاس‌های گوناگون از شهر گرفته تا محلات و فضاهای شهری متنوع، عوامل مختلف زیست محیطی، کالبدی، اقتصادی، اجتماعی و... تاثیرگذارند. منظر یکی از این عوامل است که می‌توان آن را جامع و دربرگیرنده‌ی دیگر عوامل دانست. منظر آن بخش از محیط زندگی شهر است که بر روی کنش و واکنش شخص و نتایج اعمال وی موثر است. در واقع در منظر شهری است که بخشی از اطلاعات محیط بالقوه به کیفیتی مسقیماً محسوس (و یا اطلاعات بالفعل) تبدیل می‌شود. عناصر منظر شهری را می‌توان به سه دسته فعالیت‌های انسانی، عوامل کالبدی و عوامل غیرکالبدی تقسیم نمود. صدا یکی از عوامل غیرکالبدی سازنده‌ی منظر شهری می‌باشد. اصوات موجود در اماکن شهری هرچند مانند دیگر پدیده‌های کالبدی و انسانی توجه شهروندان را جلب نکرده و ممکن است مورد توجه قرار نگیرند یا حتی افراد به وجود آنها عادت کرده و متوجه آنها نشوند اما می‌توانند بر جذابیت یک فضای شهری و ارتقای کیفی آن یا دفع‌کنندگی فضا موثر بوده و بر ادراکات و احساسات شهروندان تاثیر بگذارند. در بیشتر مطالعات صورت گرفته در مورد منظر شهری، موضوع اصلی مورد بحث، منظر بصری و کالبدی شهر بوده و تاثیر عوامل صوتی چندان مورد توجه نبوده است. برای مثال نوردون کالن در کتاب "گزیده‌ی منظر شهری" آورده است: «منظر شهری» هنر یکپارچه‌ی بخشیدن بصری و ساختاری به مجموعه‌ی ساختمان‌ها، خیابان‌ها و مکان‌هایی است که محیط شهری را می‌سازند. این عدم توجه به نقش صوت باعث شده امروزه اکثر صداهایی که در فضاهای شهری به گوش می‌رسد صداهای ناخوشایند حاصل از ترافیک، فعالیت‌های ساختمانی، کارگاه‌ها و کارخانه‌ها، میخانه‌ها و... و در کل غلبه‌ی آلودگی صوتی باشد. از این رو مسأله‌ی مهم پرداختن به تاثیر صوت در کیفیت زندگی شهری و ارائه‌ی راهکارهایی جهت اصلاح و ارتقای منظر صوتی شهرها و محلات و فضاهای شهری می‌باشد.